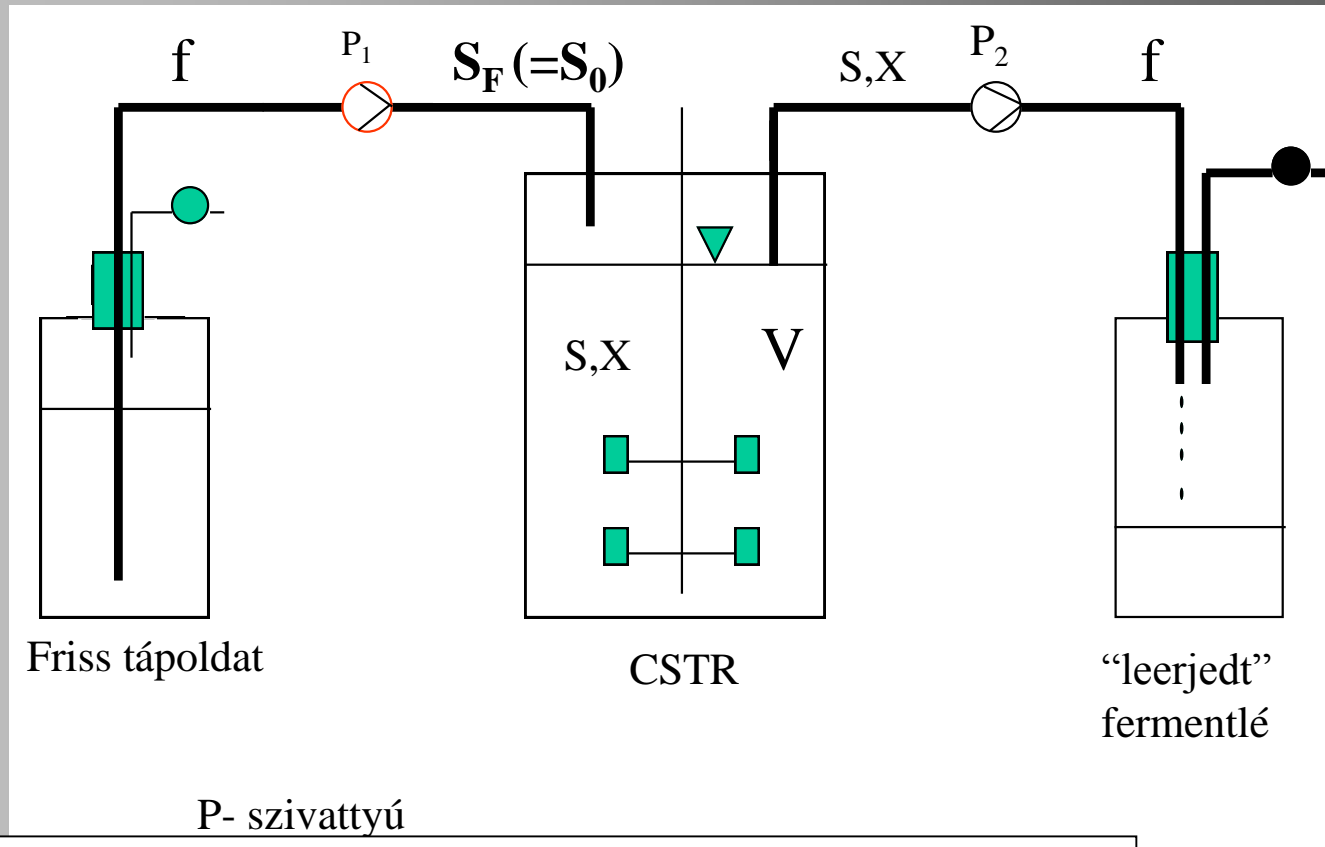

FOLYTONOS FERMENTÁCIÓ

sejttömeg:

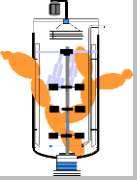
$$V \frac{dx}{dt} = V \left(\frac{dx}{dt} \right)_{\text{növekedés}} - f \cdot x$$

i-edik szubsztrát:

$$V \frac{dS_i}{dt} = fS_{i,F} - fS_i - \frac{V}{Y_{x/S_i}} \left(\frac{dx}{dt} \right)_{\text{növekedés}}$$

$$\frac{f}{V} = D$$

Hígítási sebesség

$$\frac{f}{V} = D$$

m^3/h

h^{-1}

Hígítási sebesség
Dilution rate

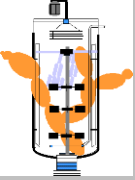
m^3

Ráta, arány

$$\frac{1}{D} = \bar{t}$$

h

Átlagos tartózkodási idő
Mean residence time

Egy limitáló szubsztrát esetében (ha a MONOD modell érvényes):

$$\frac{dx}{dt} = \mu x - Dx = (\mu - D)x = \left(\mu_{\max} \frac{S}{K_S + S} - D \right) x$$

$$\frac{dS}{dt} = D(S_F - S) - \frac{\mu x}{Y}$$

Állandósult
állapotban

$$\frac{dx}{dt} = 0 \quad \frac{dS}{dt} = 0$$

Az állandósult állapot
Szükséges és elégséges
feltétele

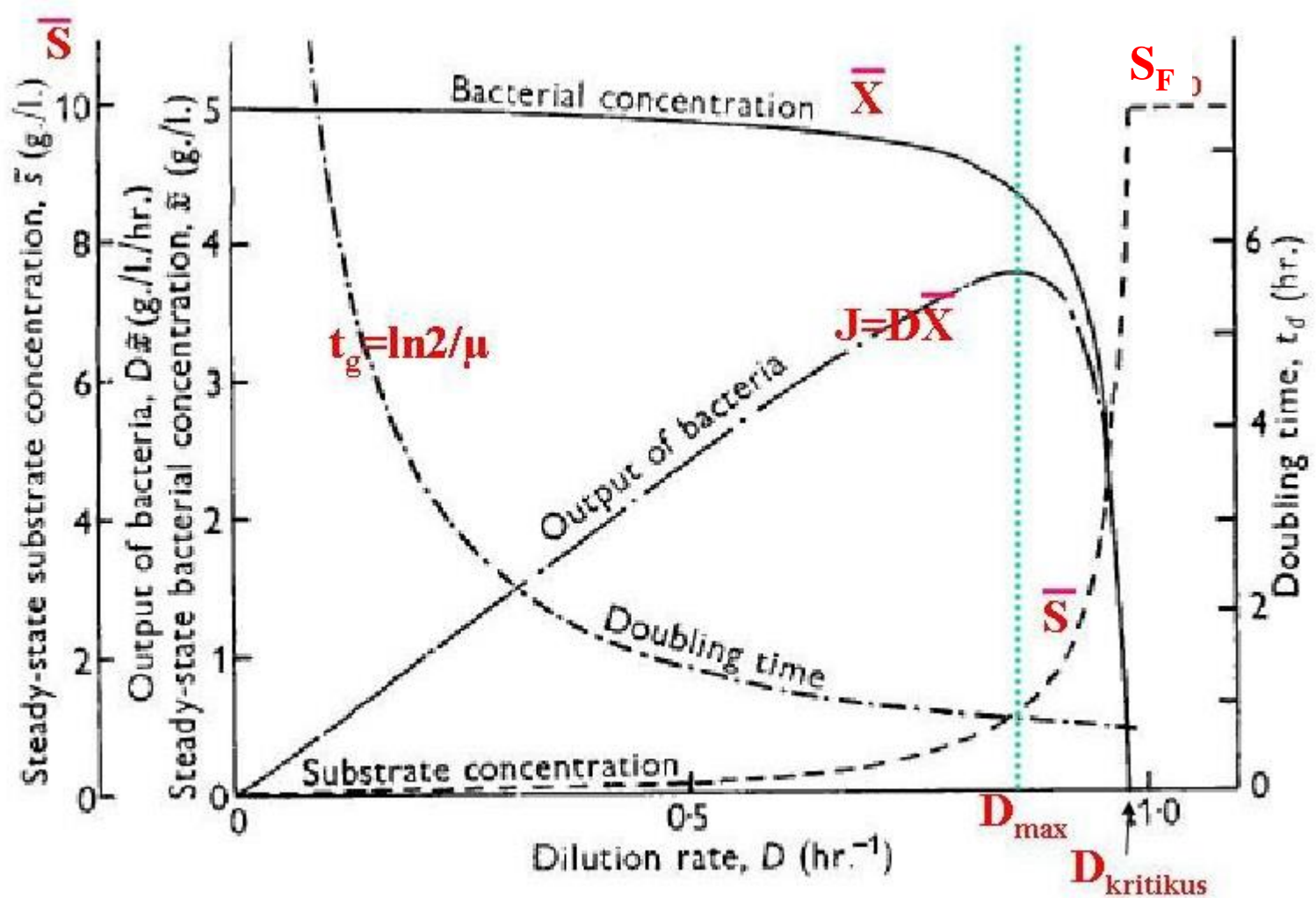
$$\mu = D$$

$$D = \mu_{\max} \frac{S}{K_S + S} \text{ illetve } \bar{S} = \frac{K_S D}{\mu_{\max} - D}$$

KEMOSZTÁT

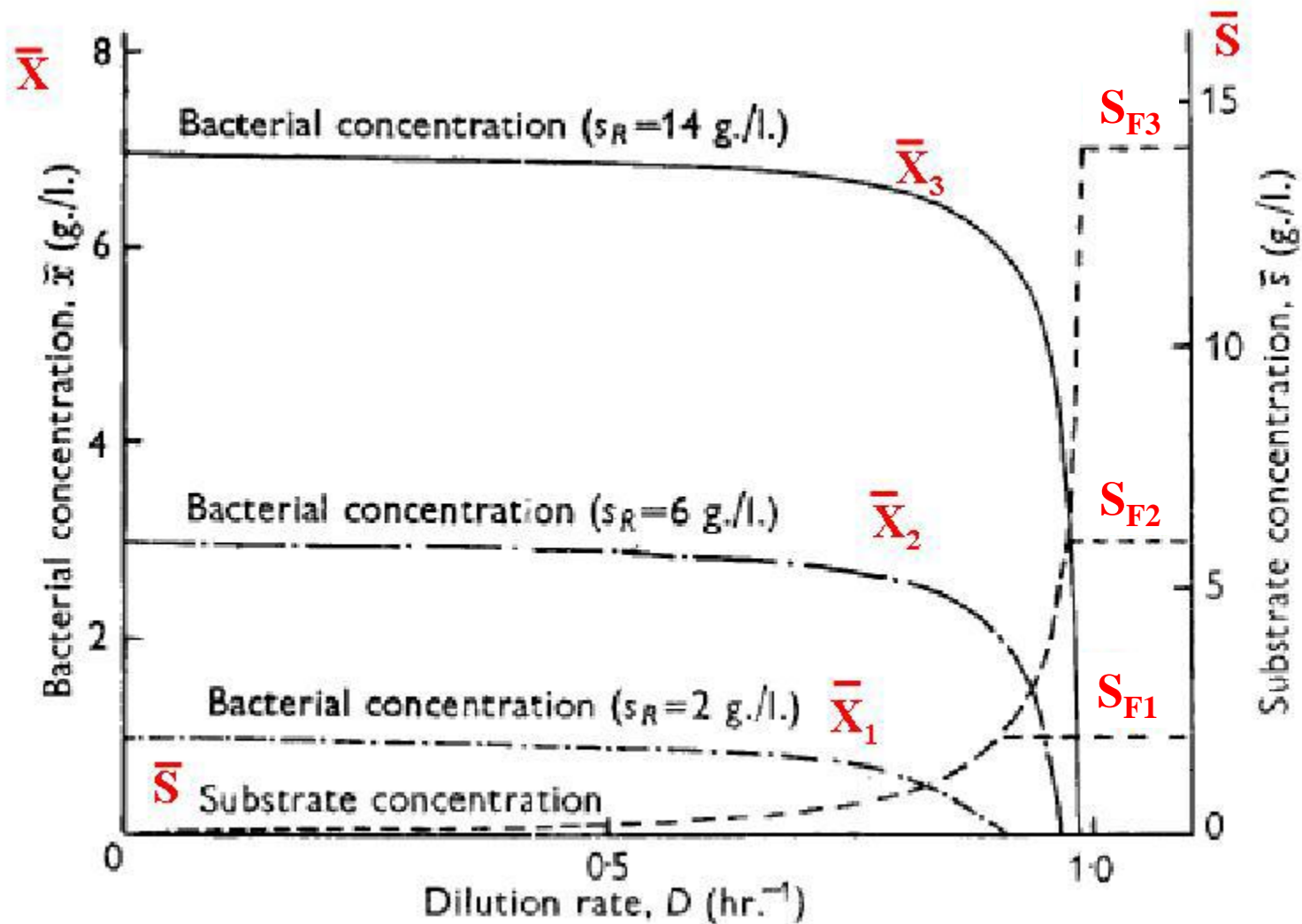
$$D(S_F - \bar{S}) = \frac{\mu x}{Y}$$

$$\bar{x} = Y(S_F - \bar{S}) = Y \left(S_F - \frac{K_S D}{\mu_{\max} - D} \right)$$

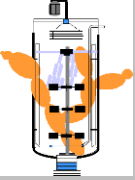

HERBERT, ELSWORTH, TELLING (1956). The Continuous Culture of Bacteria; a Theoretical and Experimental Study, *J. gen. Microbiol.* 14, 601–622

a kemosztát rendszer mindig szubsztrát limitben működik
 KORLÁTOZOTTAN KIEGYENSÚLYOZOTT NÖVEKEDÉS
 (a hanyatló fázisnak felel meg!!!)

Nem időbeliség (=st.st)! ->metszet->átmenet 2 áll. között: pl: ΔD

KEMOSZTÁT KONTROLL VÁLTOZÓI
(„mi piszkáljuk”)

Állapot változók
mikroba válasza)

V

CSAK TECHNIKAI KORLÁTJA VAN

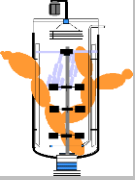
f

D

$$< \mu_{\max} = D_C$$

S_F

CSAK TECHNIKAI KORLÁTJA VAN:
oldhatóság

PRODUKTIVITÁS:

$$J = D \cdot x \quad [\text{g/l.h}] \quad \text{vagy} \quad [\text{kg/m}^3\text{h}]$$

$$J = D \cdot \bar{x} = D \cdot Y \left(S_F - \frac{K_S D}{\mu_{\max} - D} \right) \quad := \text{max!!!}$$

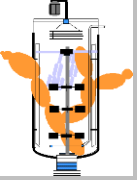
$$\frac{\partial J}{\partial D} = 0 \quad \longrightarrow \quad D_{\max} = \mu_{\max} \left(1 - \left(\frac{K_S}{S_F + K_S} \right)^{1/2} \right)$$

$$\bar{x}_{\max} = Y \left[S_F + K_S - \sqrt{K_S (S_F + K_S)} \right]$$

$$J_{\max} = D_{\max} \bar{x}_{\max} = \mu_{\max} Y \left[1 - \left(\frac{K_S}{K_S + S_F} \right)^{1/2} \right] \cdot \left[K_S + S_F - \sqrt{K_S (S_F + K_S)} \right] =$$

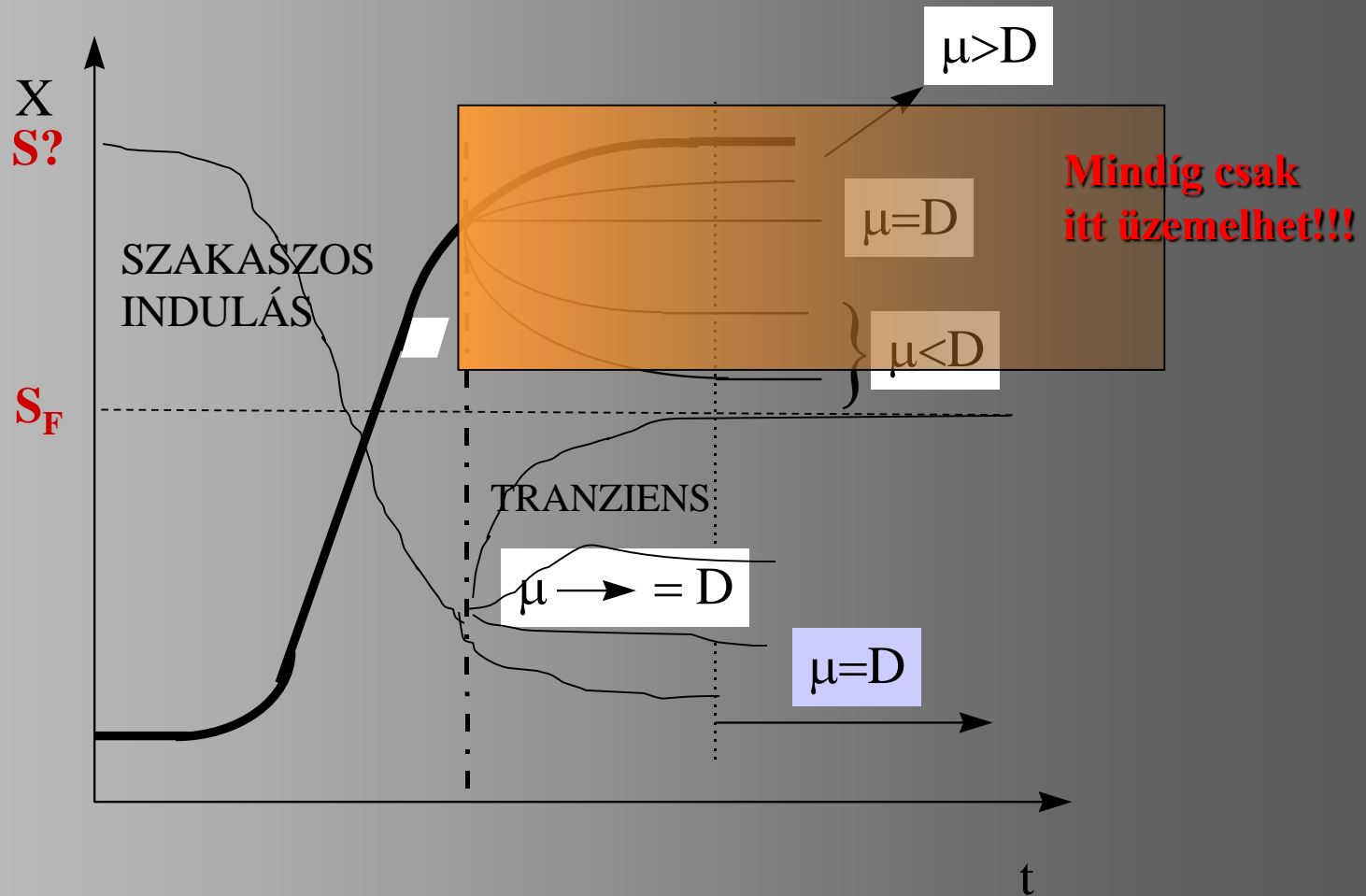
$$= Y \mu_{\max} S_F \left(\sqrt{\frac{K_S + S_F}{S_F}} - \sqrt{\frac{K_S}{S_F}} \right)^2 \approx Y \mu_{\max} S_F$$

$S_F \gg K_S$

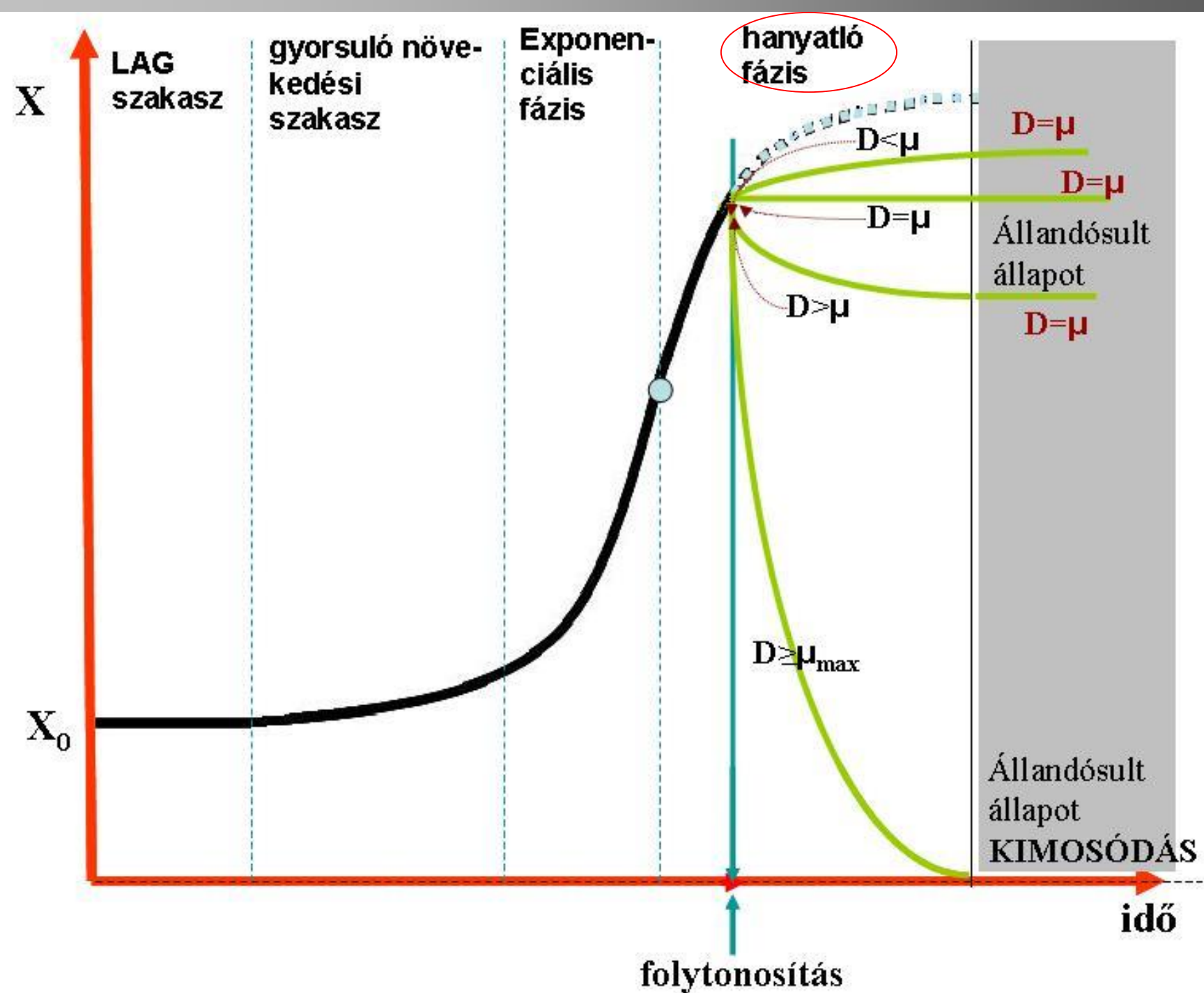

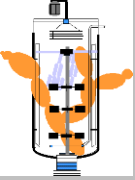
Tranziens viselkedés

1. Indulás: áttérés a szakaszosról folytonosra

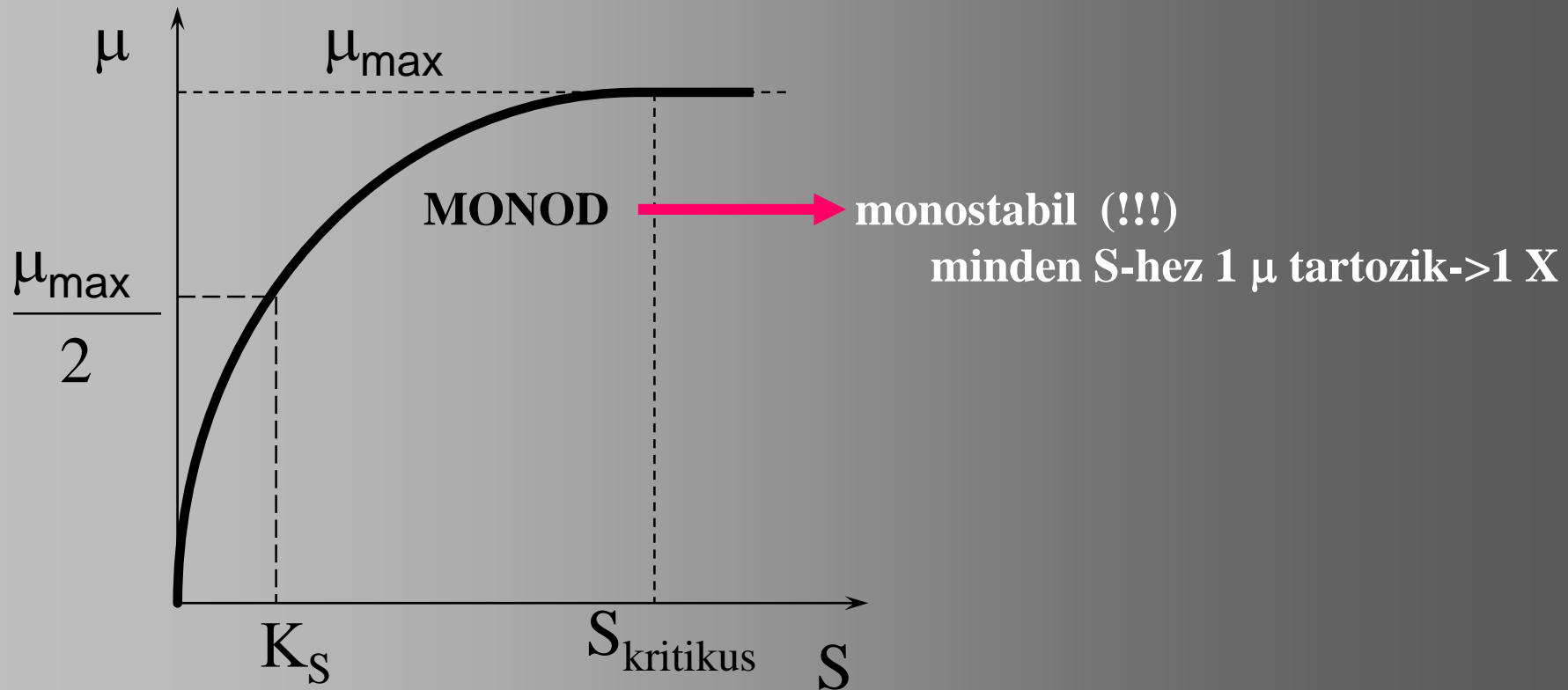

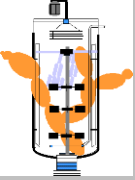

2. Ugrás v. Egyéb zavarás hatása: D , S_0 , T , pH ...

Stabilitás

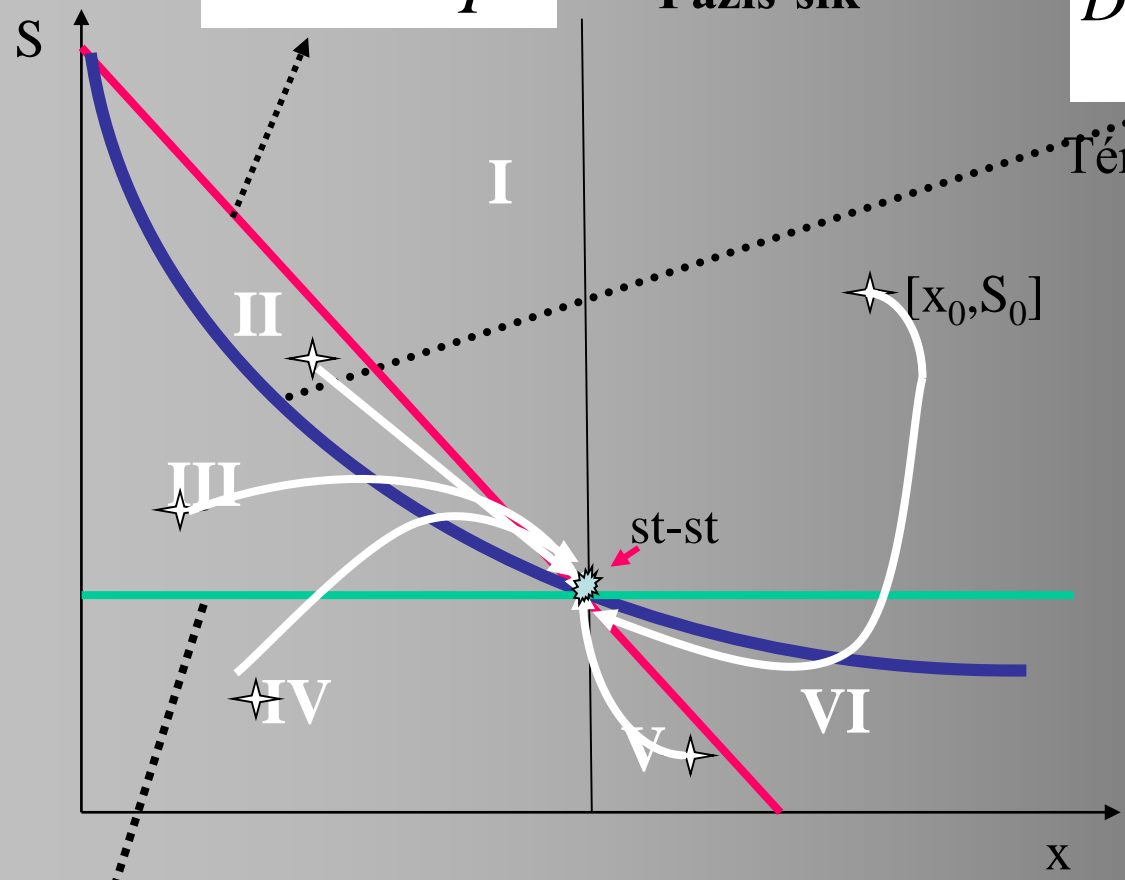

$$\bar{S} = S_F - \frac{1}{Y} \bar{x}$$

Fázis-sík

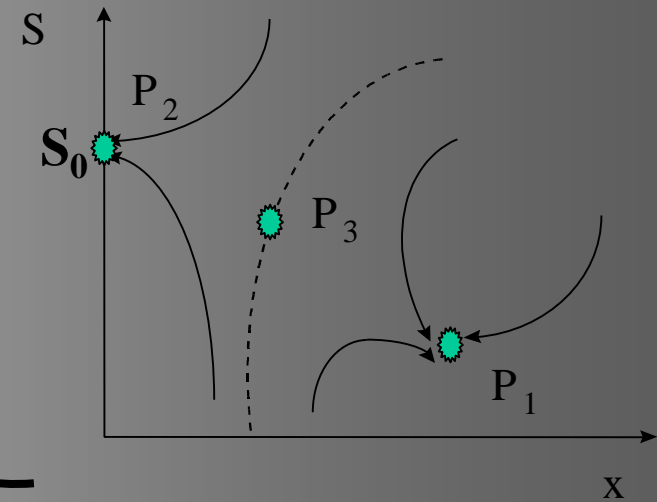
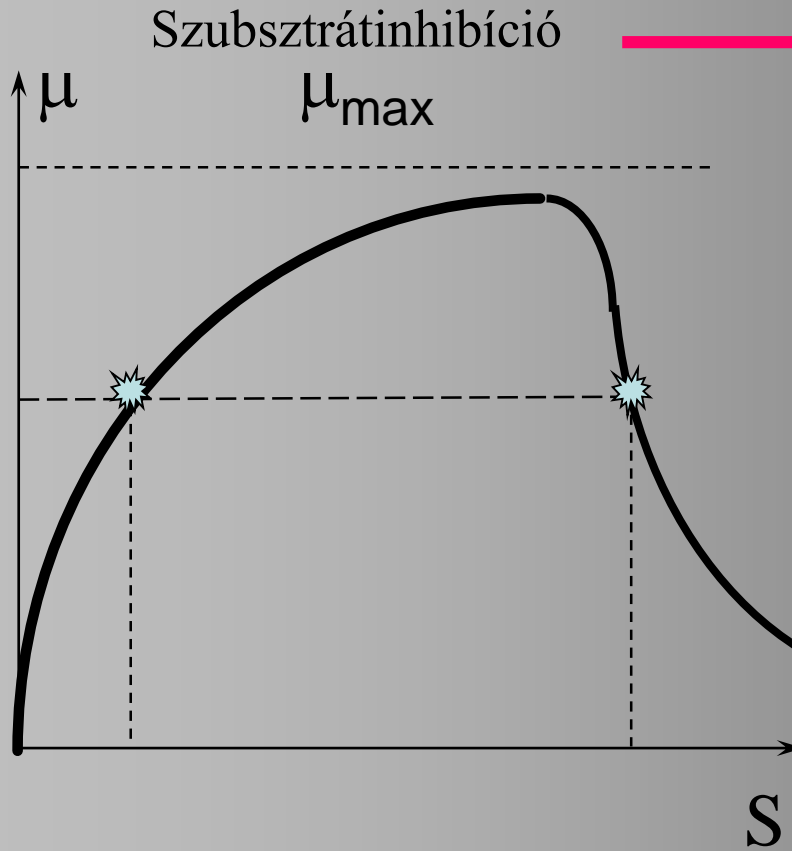
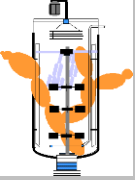
$$D(S_F - S) = \frac{x}{Y} \mu_m \left(\frac{S}{K_S + S} \right)$$

Térnegyed	x(t)	S(t)
I	fölemegy	alá megy
II	monoton nő	monoton csökken
III	monoton nő	fölemegy
IV	alatta	fölemegy
V	monoton csökken	monoton nő
VI	monoton csökken	alá megy

$$\bar{S} = \frac{K_S D}{\mu_m - D}$$

MONOSTABIL KEMOSZTÁT

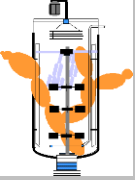

P_1 = stabil állandósult állapot

P_2 = stabil pont, kimosódás!

P_3 = instabil pont

Ezért fontos a matematikai model!

FOLYTONOS FERMENTÁCIÓ

TARTÓZKODÁSI IDŐ ELOSZLÁS

Hármas esély

$t=0$ időben m_0

$t=t$ időben m

dt alatt távozó tömeghányad

$$-dm = D \cdot m \cdot dt$$

dF a t és $t + dt$ közé eső tartózkodási idejű anyaghányad.

$$dF = -\frac{dm}{m_0}$$

Viszonyítva a bent lévő tömeghez

$$dF = D \frac{m}{m_0} dt$$

$$-\int_{m_0}^m \frac{dm}{m} = D \int_0^t dt \quad \rightarrow \quad \int_{m_0}^m d \ln m = D \int_0^t dt$$

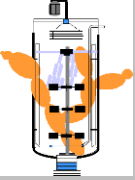
$$\frac{m}{m_0} = e^{-Dt}$$

$$dF = D \cdot e^{-Dt} dt$$

t.i. eloszlás sűrűségfüggvénye

$$E = \frac{dF}{dt} = D \cdot e^{-Dt}$$

Ilyen sebességgel távozik az eredeti mennyiség dF hányada

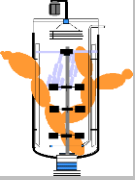

Az a hányad, amelynek
ti-je
 t_1 és t_2 közé esik

$$F_{t_1, t_2} = \int_{t_1}^{t_2} E dt = \int_{t_1}^{t_2} D e^{-Dt} dt = e^{-Dt_1} - e^{-Dt_2}$$

Tartózkodási idő eloszlásfüggvénye

$$F(t) = \int_0^t E(t) dt$$

0 és t között a rendszerben tartózkodó anyaghányad

$$F_{0,t} = \int_0^t E dt = \int_0^t D e^{-Dt} dt = 1 - e^{-Dt}$$

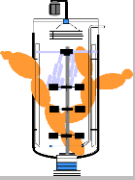
t és ∞ között a rendszerben tartózkodó anyaghányad

$$F_{t,\infty} = \int_t^{\infty} E dt = \int_t^{\infty} D e^{-Dt} dt = e^{-Dt}$$

0-tól ∞ ideig a teljes anyagmennyiség kikerül a rendszerből

$$F_{0,\infty} = \int_0^{\infty} D e^{-Dt} dt = 1 \quad (= F_{0,t} + F_{t,\infty})$$

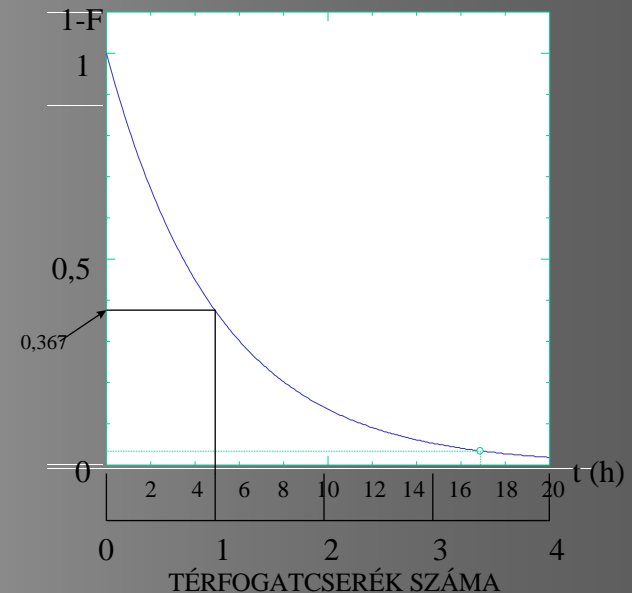
Térfogatcserek hatása a folytonos kemosztát fermentációra (a tartózkodási idő eloszlás értelmezése)

térfogatcsere	$(1-F)^*$	F^{**}
$Dt=0,2 \text{ h}^{-1} \cdot 5 \text{ h} = 1$	0,367	0,633
$=0,2 \text{ h}^{-1} \cdot 10 \text{ h} = 2$	0,135	0,865
$=0,2 \text{ h}^{-1} \cdot 15 \text{ h} = 3$	0,05	0,950
$=0,2 \text{ h}^{-1} \cdot 20 \text{ h} = 4$	0,015	0,985

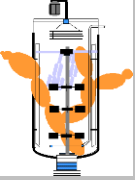
*térfogatrész még nem cserélődött ki

**térfogatrész már eltávozott a rendszerből

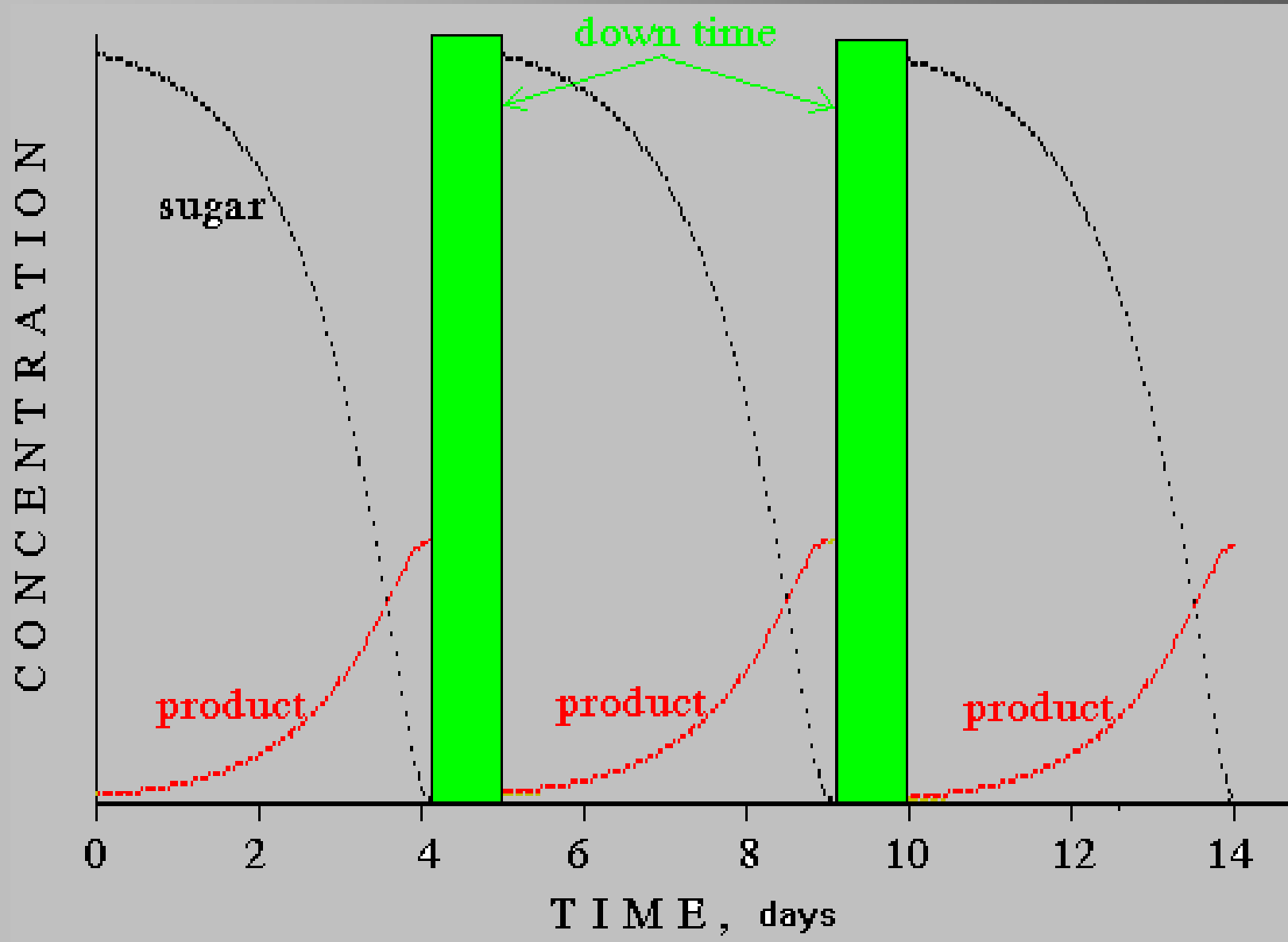
$$\bar{t} = 1/D$$

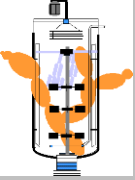

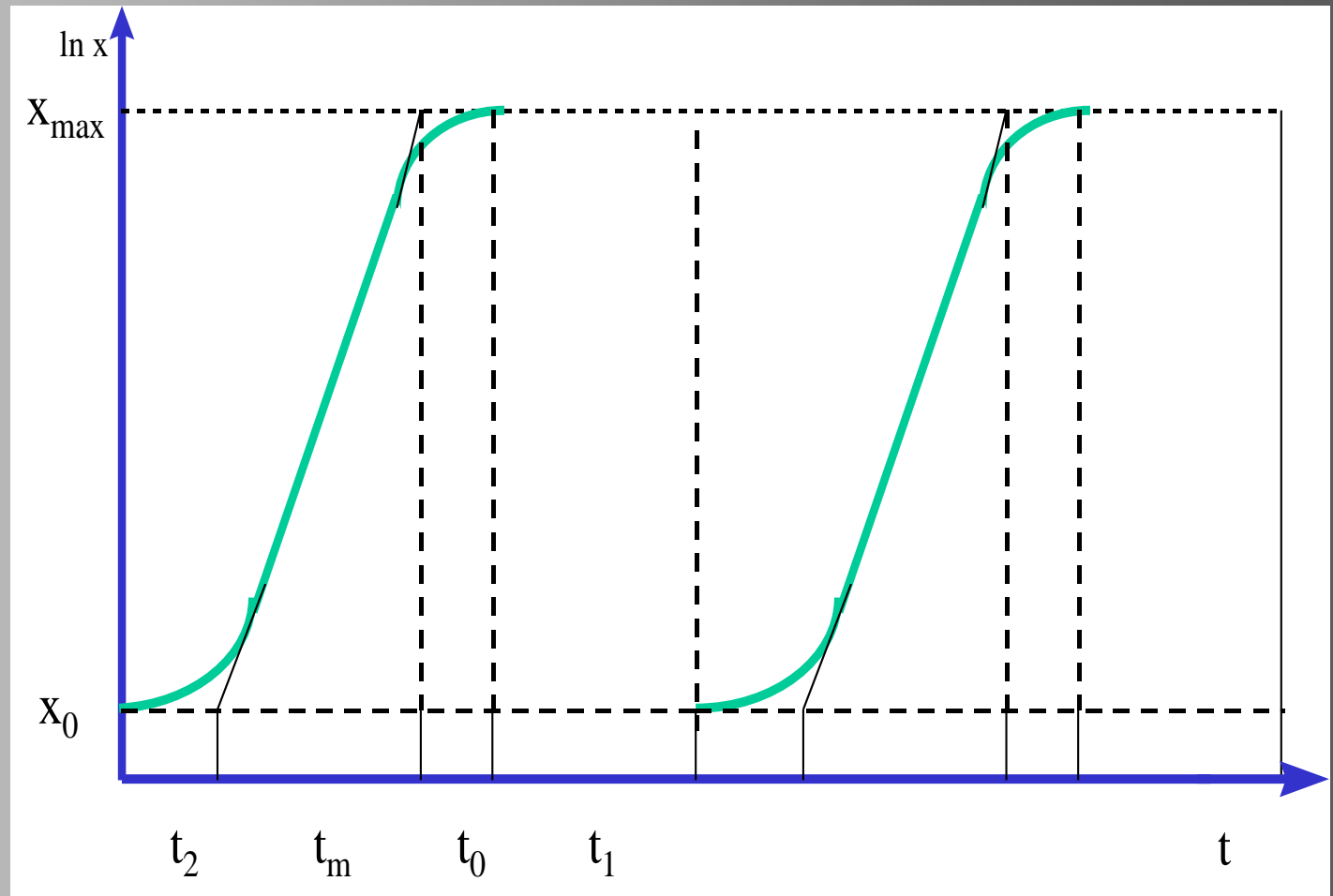
Szakaszos fermentáció idődiagramja

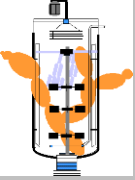
Szakaszos és folytonos rendszer összehasonlítása

Szakaszos fermentáció idődiagramja

CIKLUSIDŐ

$$t_c = t_m + t_0 + t_1 + t_2 = t_m + t_l$$

$$X_{\max} = X_0 * e^{\mu_{\max} t_m}$$

$$t_m = \frac{1}{\mu_{\max}} \ln \frac{X_{\max}}{X_0}$$

$$J_{\text{szakaszos}} = \frac{\Delta x}{\Delta t_c} = \frac{Y S_0}{\frac{1}{\mu_{\max}} \ln \frac{X_{\max}}{X_0} + t_1}$$

$$J_{\text{kemosztát}} \cong Y \mu_{\max} S_F$$

$$\frac{J_{\text{kemosztát}}}{J_{\text{szakaszos}}} = \ln \frac{X_{\max}}{X_0} + t_1 \mu_{\max}$$

$x_{\max}/x_0$ 5-100

$\ln(x_{\max}/x_0)$: 1,6 - 4,6.

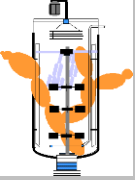
A t_1 10-20 órát igényel,

generációs idő 1-7 óra

$\mu_{\max}$: 0,1-0,6

$t_1 \mu_{\max} > 1$ (1-12).

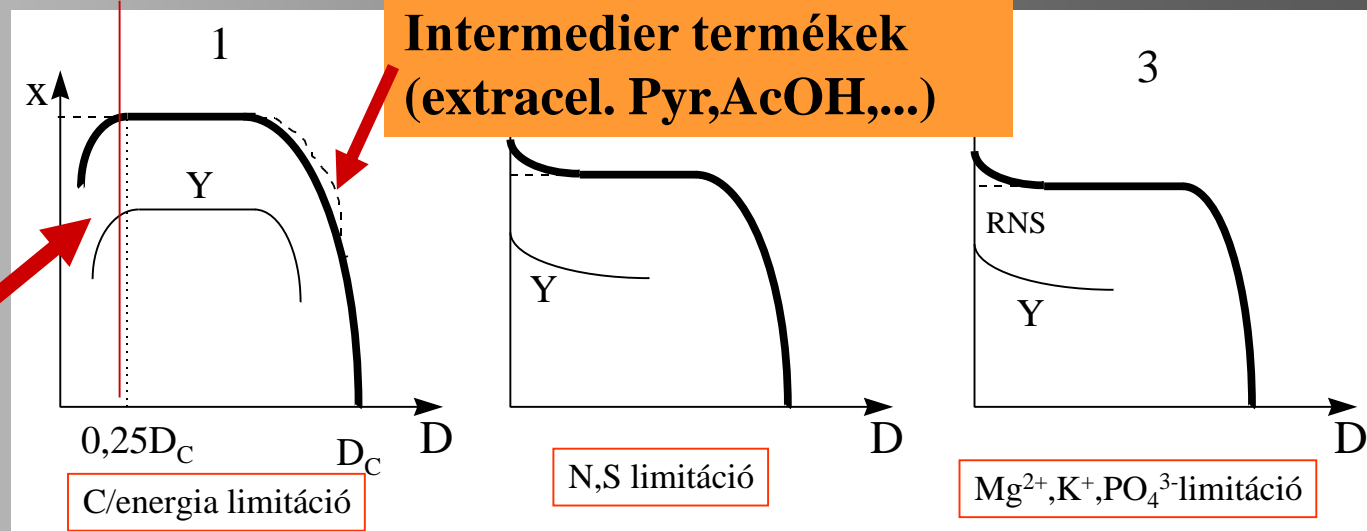
$J_{\text{kemosztát}} / J_{\text{szakaszos}}$		
t_g [h]	$t_1=10$ h	$t_1=20$ h
3	7	9
1,5	9	14
1,0	12	18

Eltérések a kemosztáttól

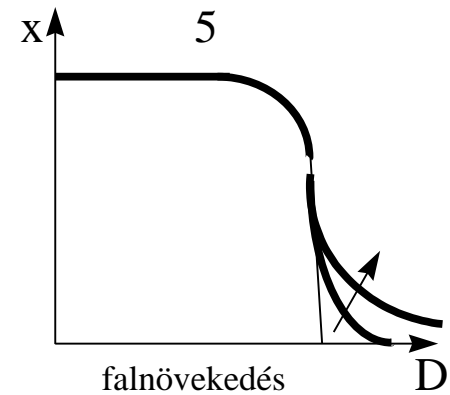
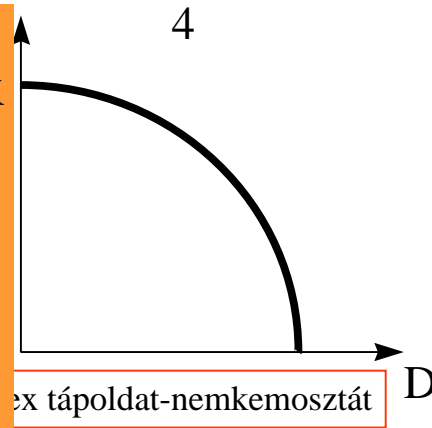
**Nagy sebességgel képződő
Intermedier termékek
(extracel. Pyr, AcOH,...)**

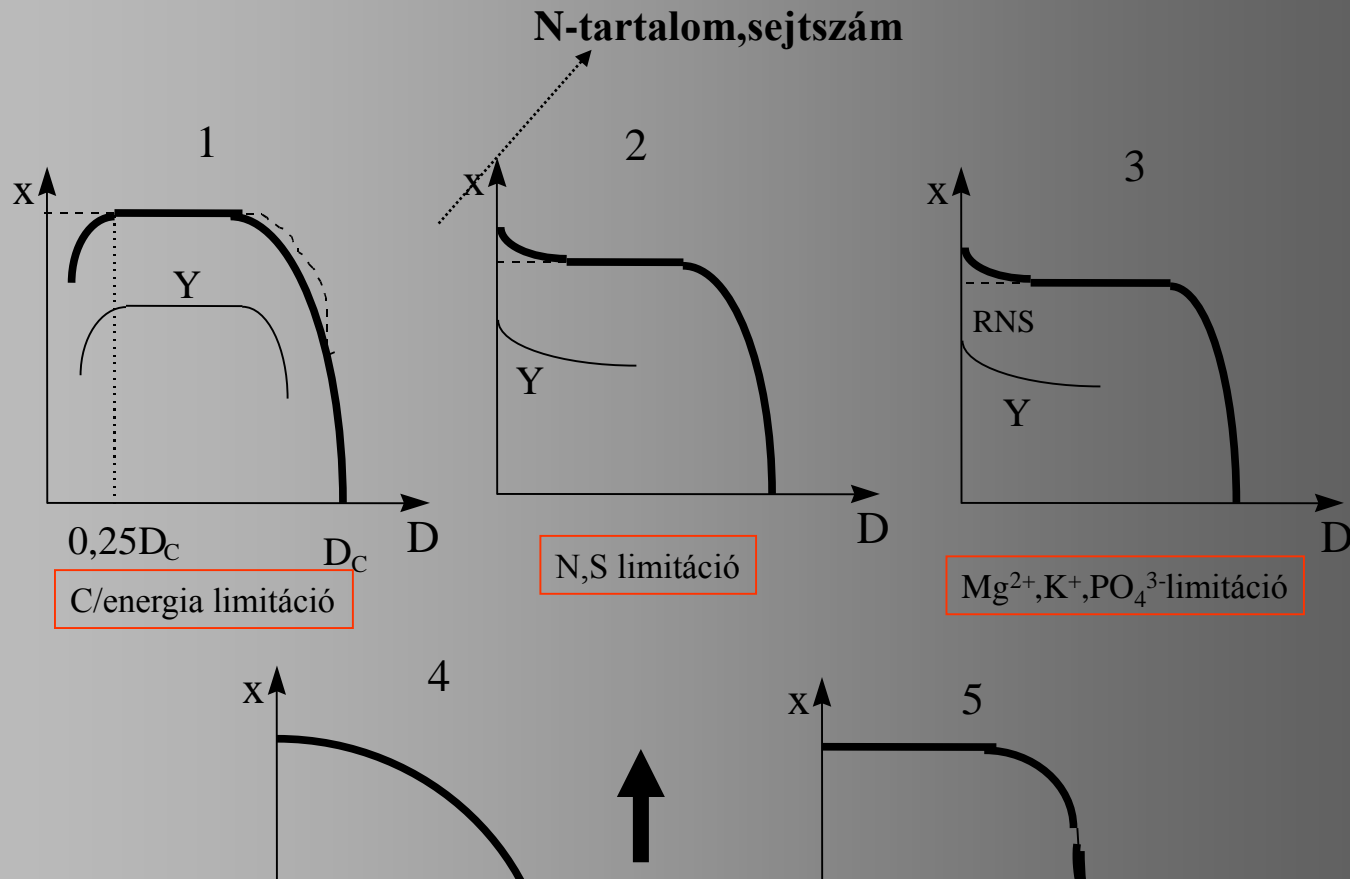
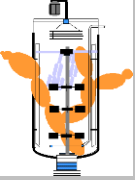
$D < 0,25D_C$

$$\frac{dS}{dt} = D(S_F - S) - \left(\frac{1}{Y_C} + \frac{1}{Y_{EG}} + \frac{m}{\mu} \right) \mu x$$

$$\bar{x} = \frac{\left(S_F - \frac{K_S D}{\mu_{max} - D} \right)}{\left(\frac{1}{Y_C} + \frac{1}{Y_{EG}} + \frac{m}{\mu} \right)}$$

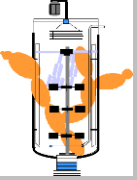

N-forrás, vagy a kénforrás a limitáló tényező

Kisebb D-nél a C/en forrás feleslegben van:

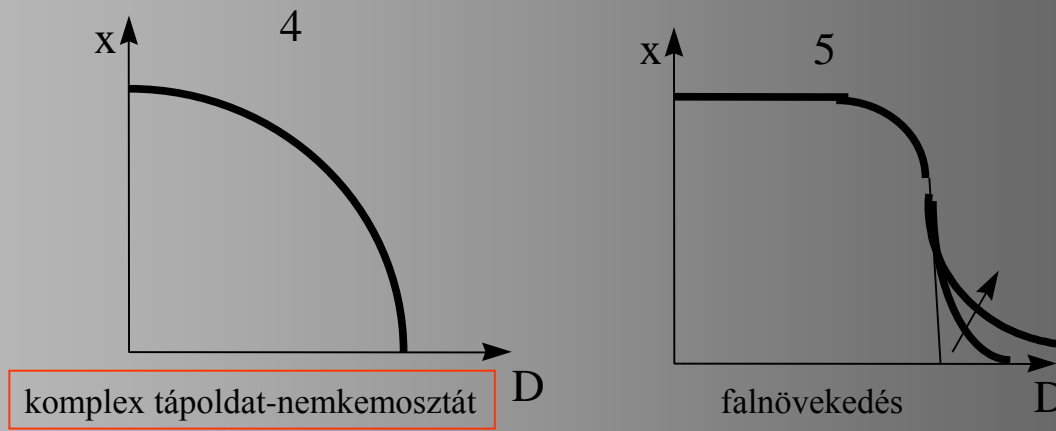
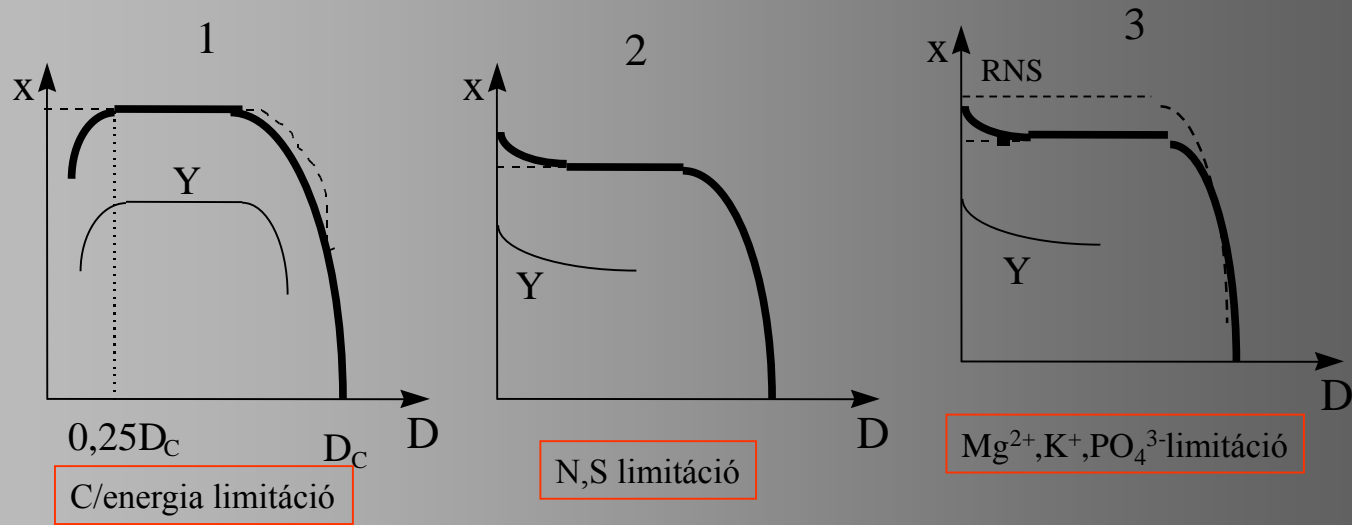
1 Tartaléktápanyagok szintézise

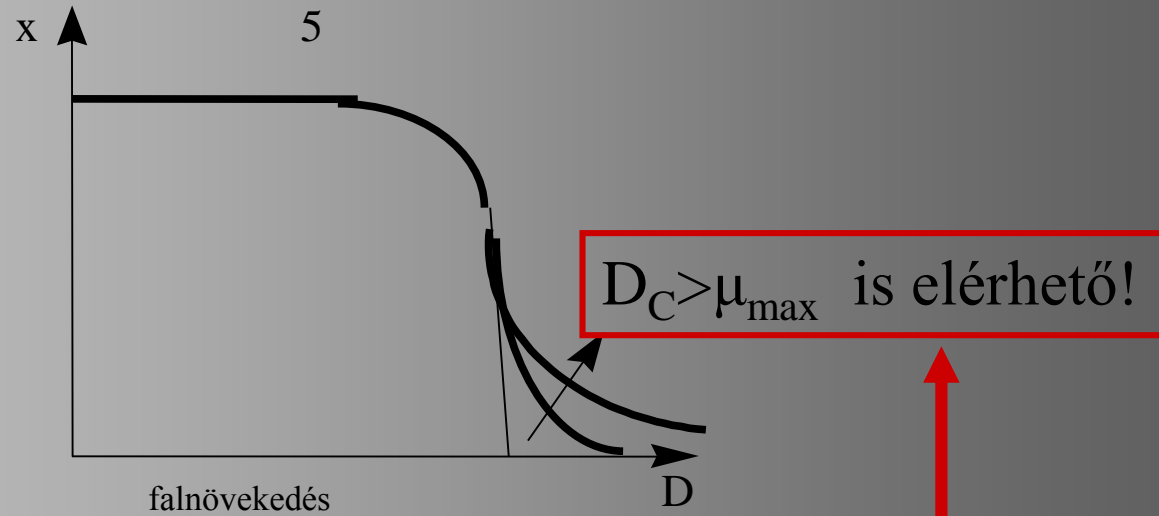
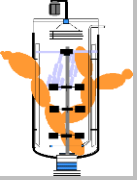
(poliszaharidok, lipidek, β -OH-butirát BEÉPÍTÉSE X-be)

FOLYTONOS FERMENTÁCIÓ

BIM SB
2002

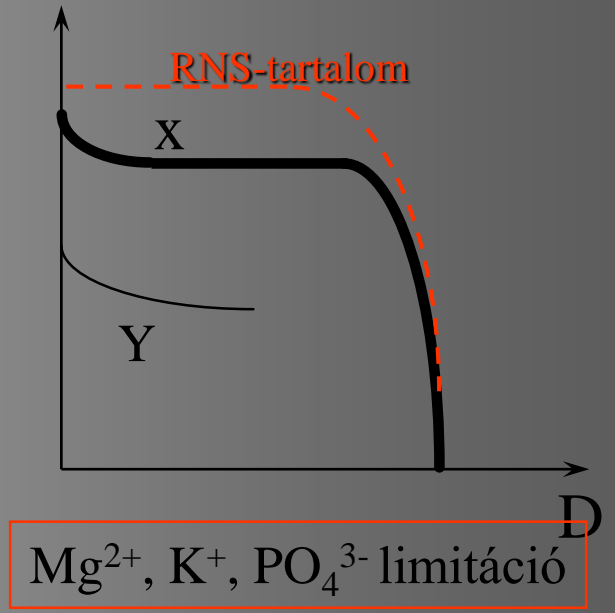
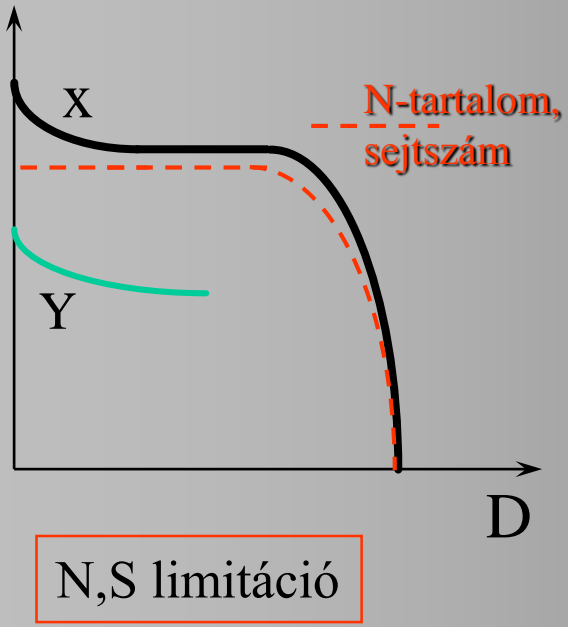
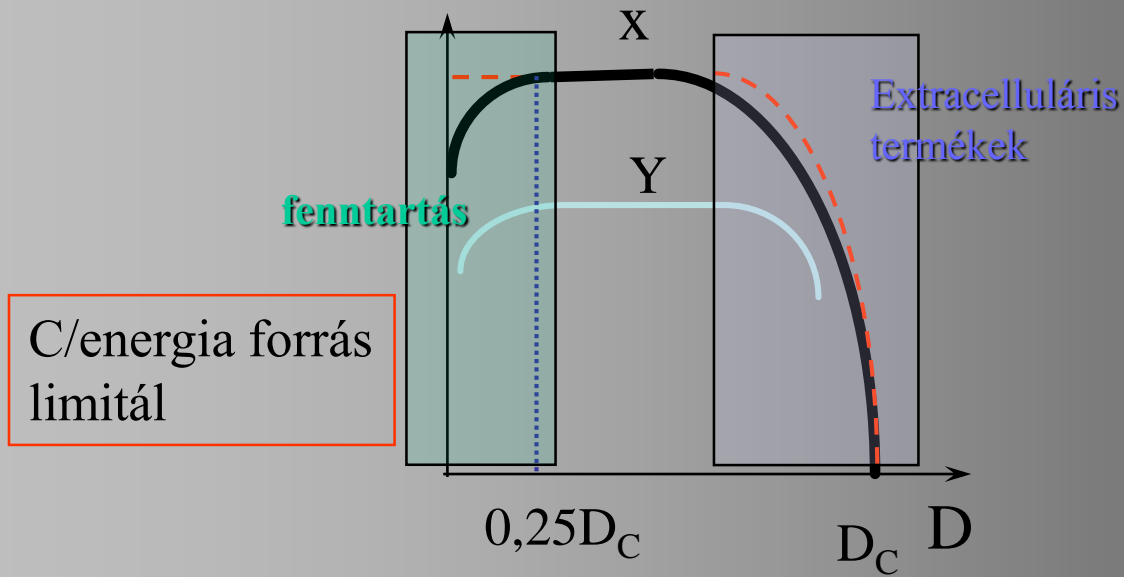

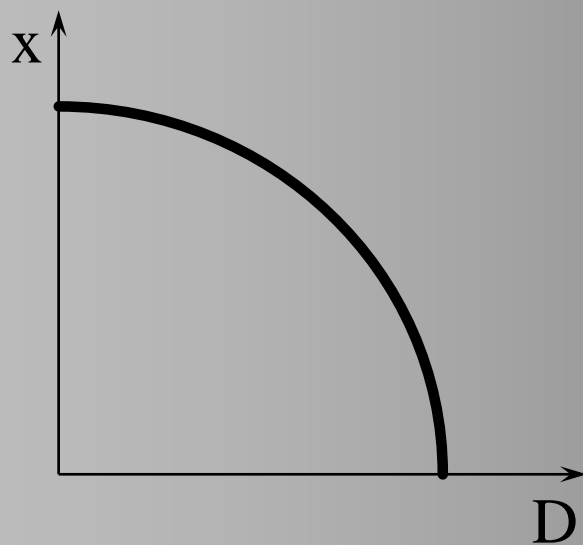
$$D\bar{x} = \mu\bar{x} + \mu\bar{x}_f$$

$$D(S_0 - \bar{S}) = \left(\mu\bar{x} + \mu\bar{x}_f \right) / Y_{x/S}$$

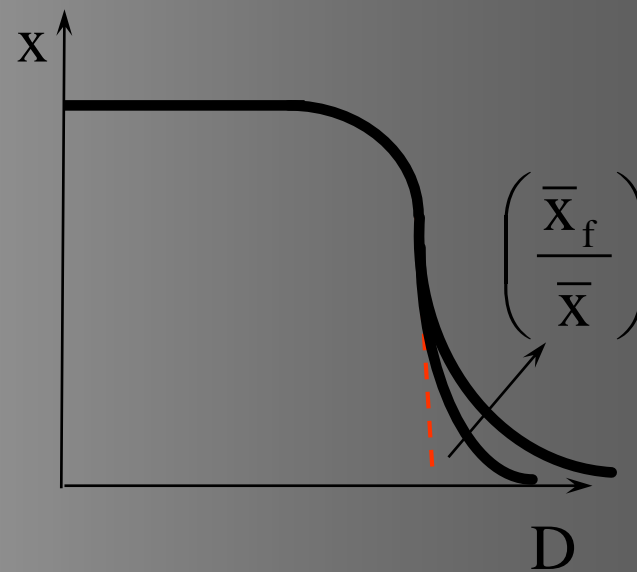
$$D = \mu \left(1 + \frac{\bar{x}_f}{\bar{x}} \right)$$

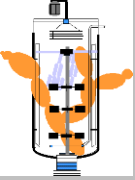

komplex tápoldat, nem-kemosztát

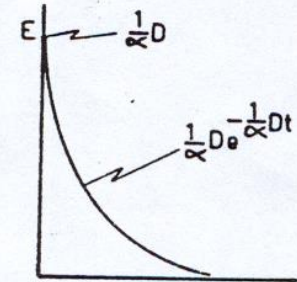
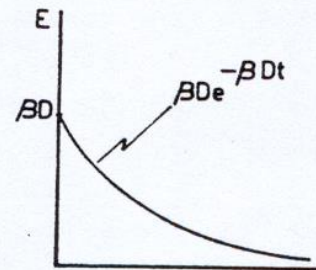
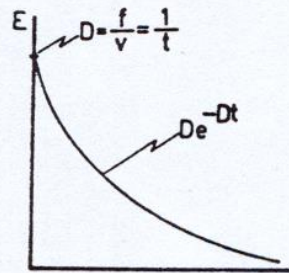
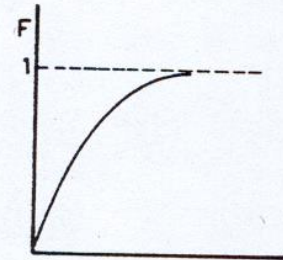
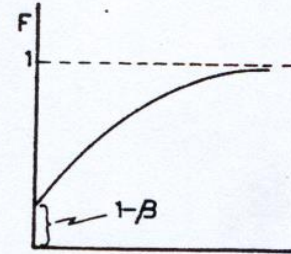
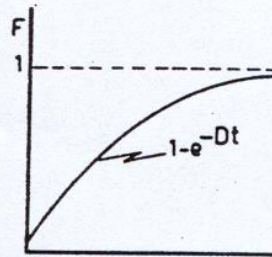

falnövekedés

Tökéletes keveredés

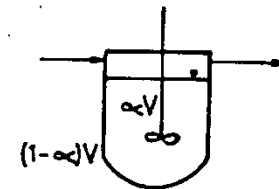
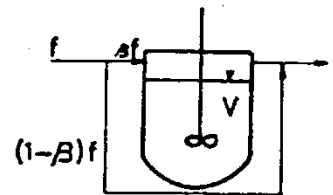
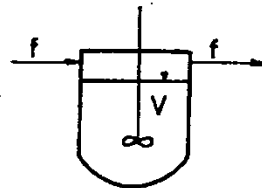
Nem tökéletes keveredés

a)
ideális CSTR

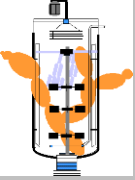
b)
CSTR bemenő
bypass-szal

c)
CSTR (nem kevert)
holt zónával

1 - β hányad "nem jut
a reaktorba"

a reaktor 1 - α
hányada nem kevert

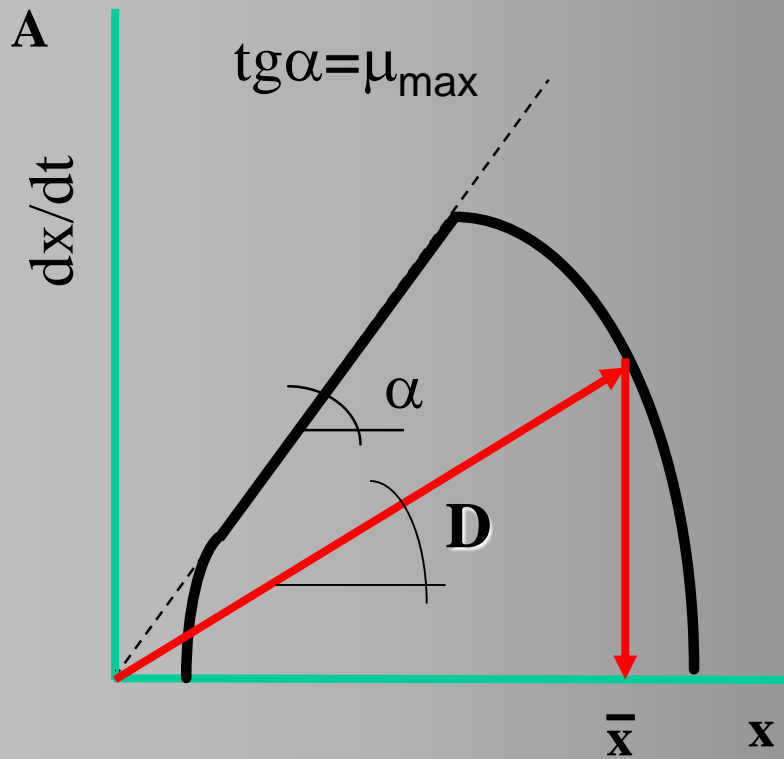

Kemosztát tervezése

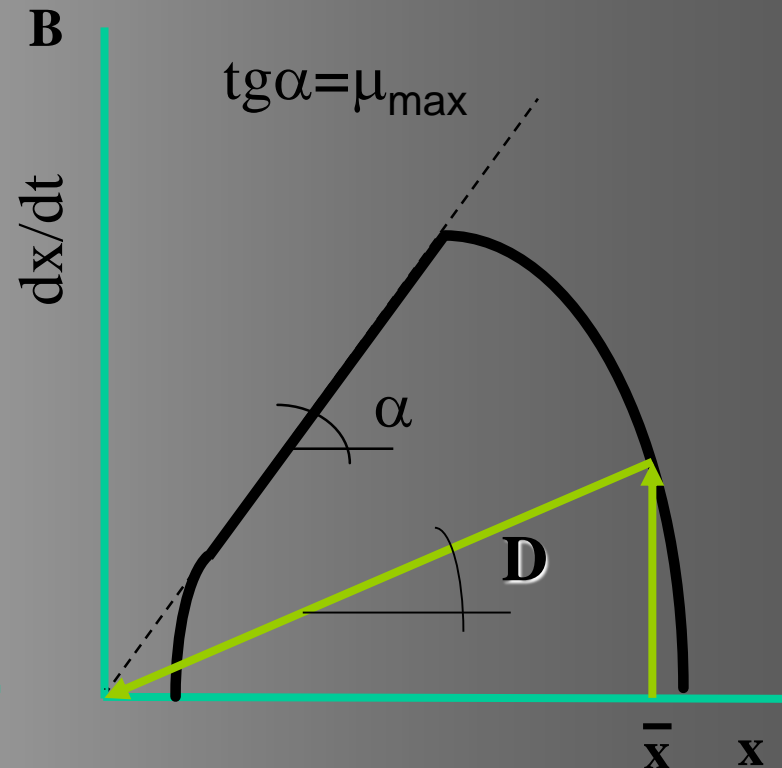
1.Szakaszos kinetika ismeretében: $\mu_{\max}$, Y , K_S D

v.

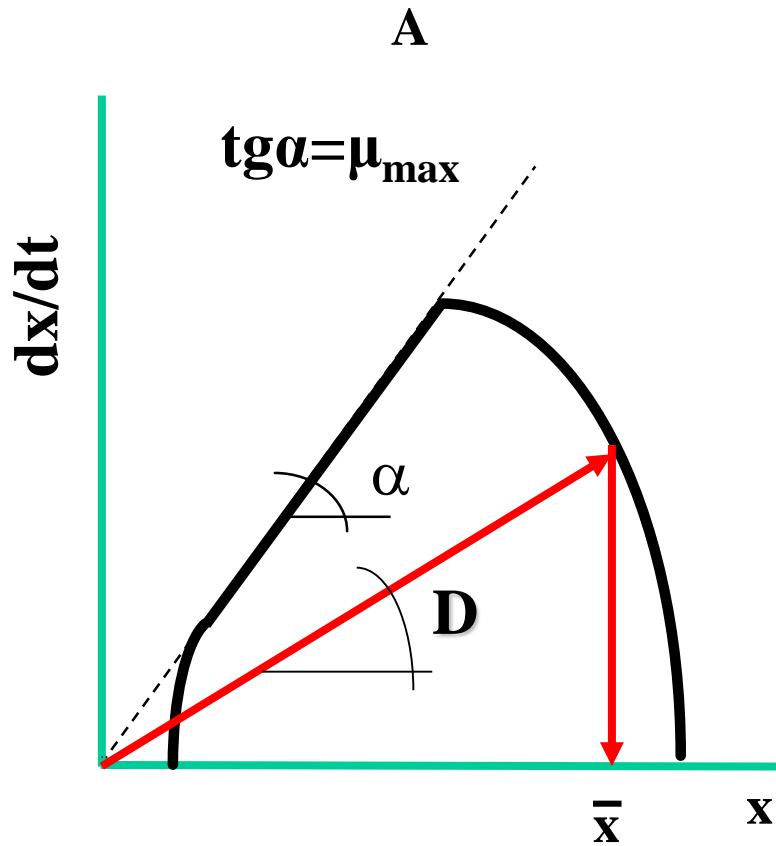
2.Szakaszos növekedési görbe (és deriváltja) ismeretében

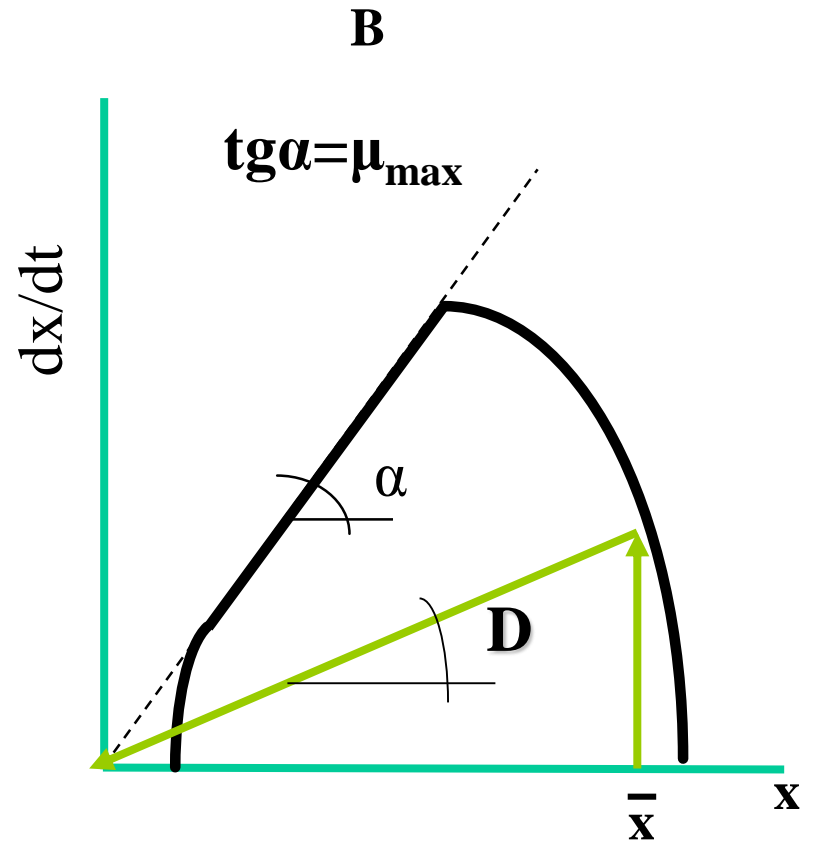
Választunk D -t, mi az elmenő?

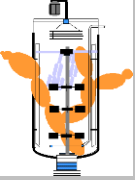
Választunk elmenőt, milyen
Legyen a D ?

Választunk D-t, mi az elmenő?

Választunk elmenőt, milyen
Legyen a D?

Problémák

Térfogatkontrol

levegőztetés, HABZÁS

MIRE JÓ A KEMOSZTÁT?

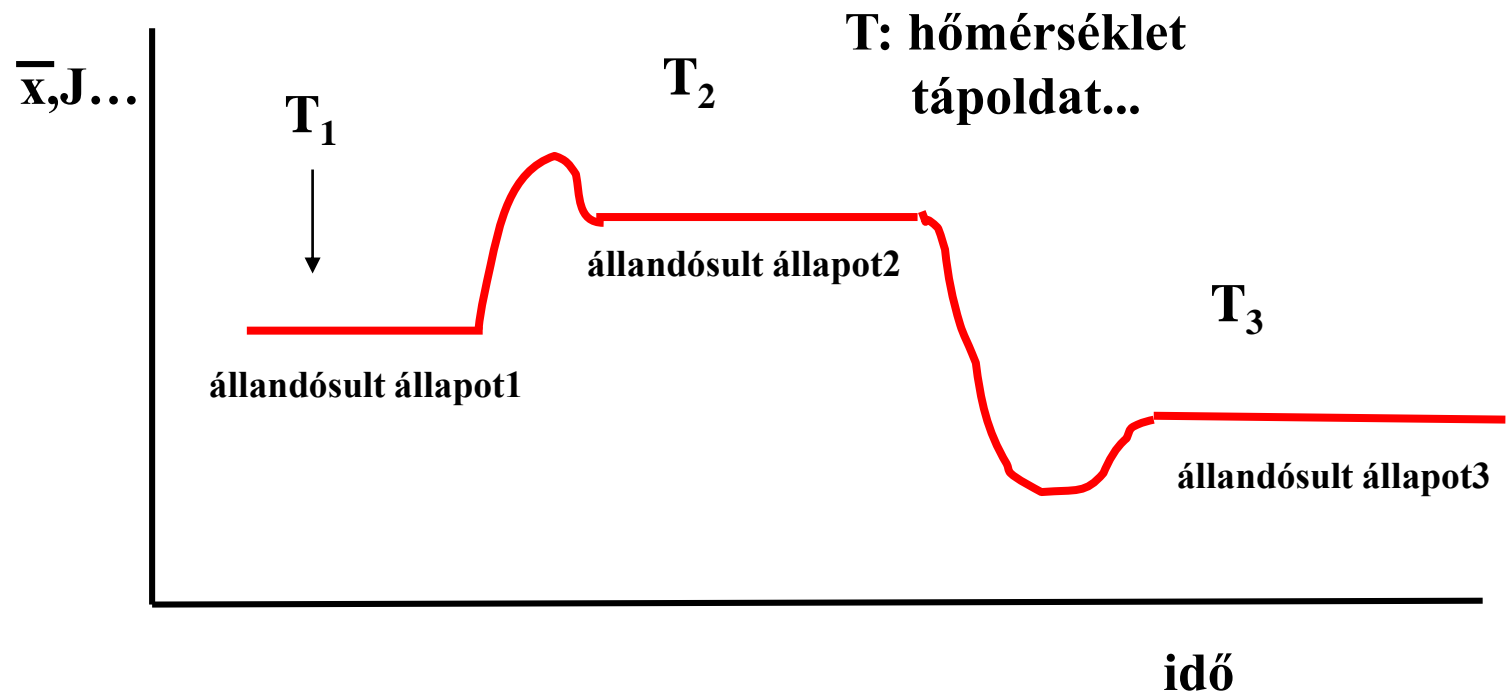
Előnyök: nagyobb produktivitás

**korl. kiegy. növ, st-st: azonos tenyészet
mérés és szabályozás**

**SCP, pékélesztő, takarmányélesztő, (sejttömeg), primer a.cseretermék:
alkohol, sör**

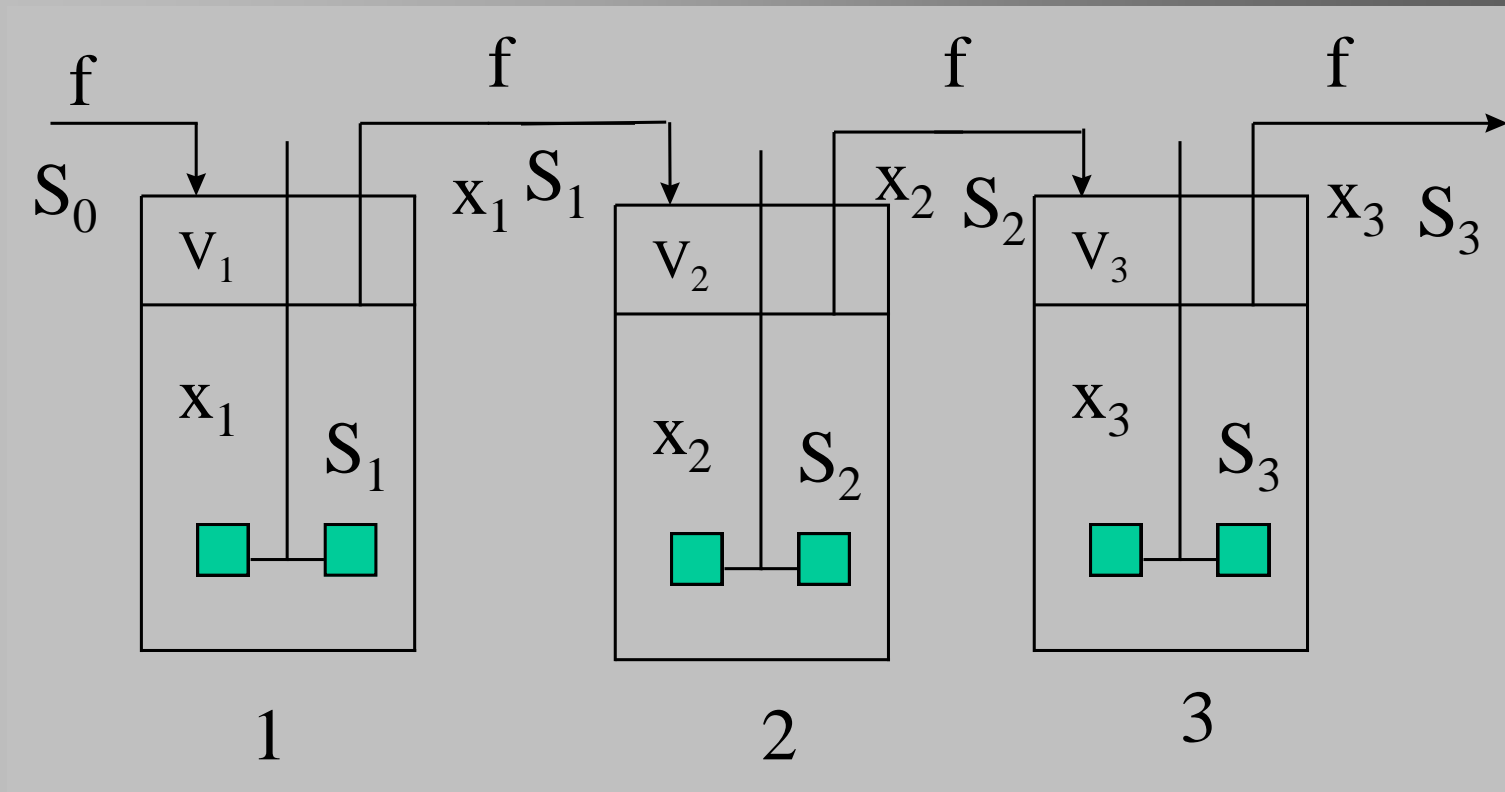
Kutatás: kinetika, optimalás, tranziensek

De: szekunder nem, bár penicillin...laborszinten

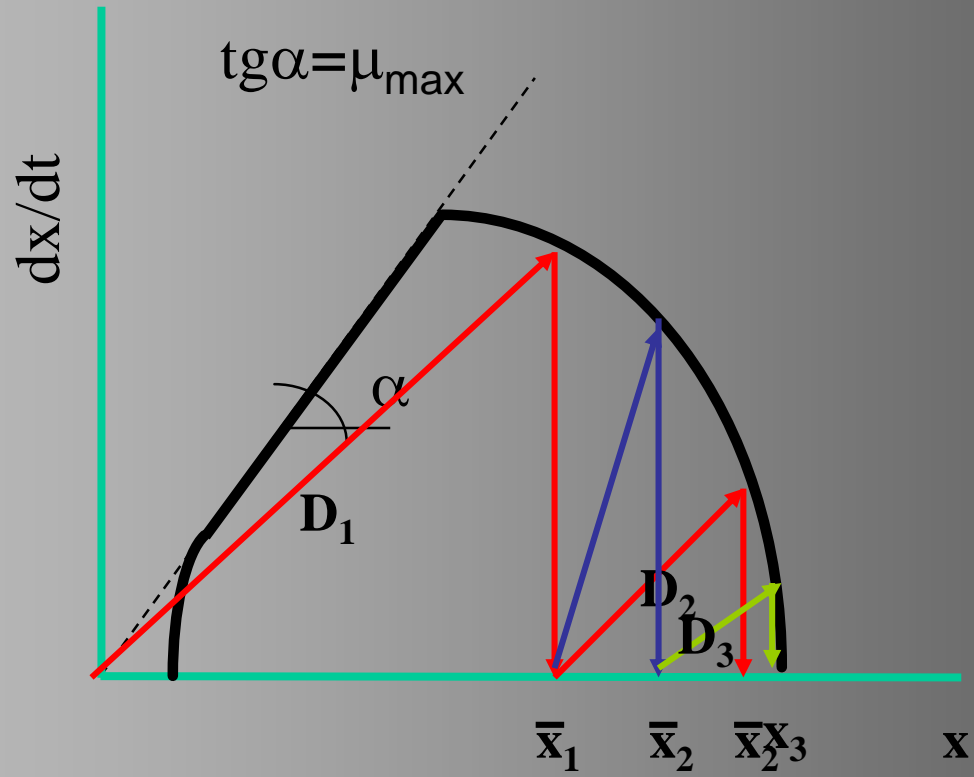

Bonyolultabb kemosztátok

egyáramú többlépcsős

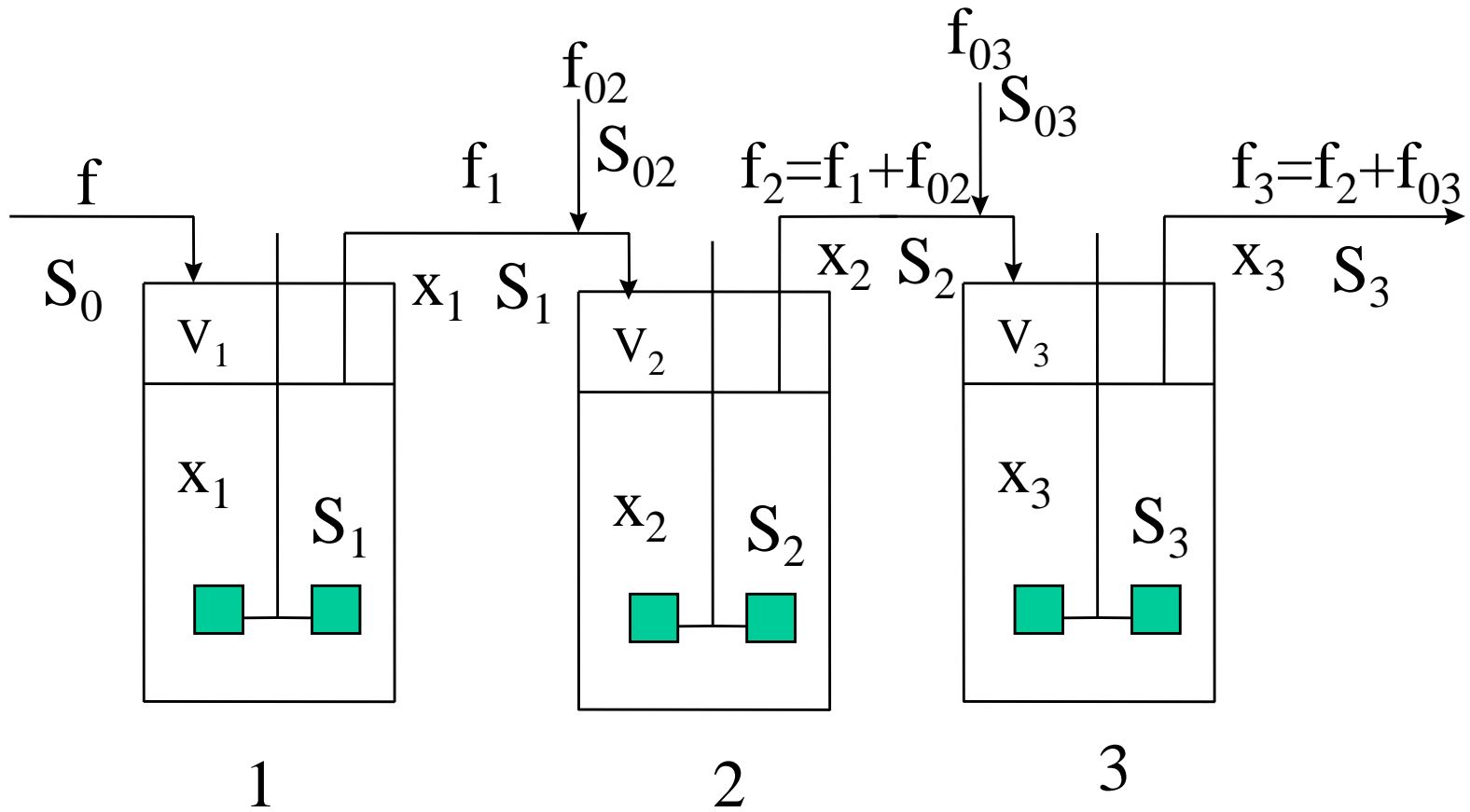

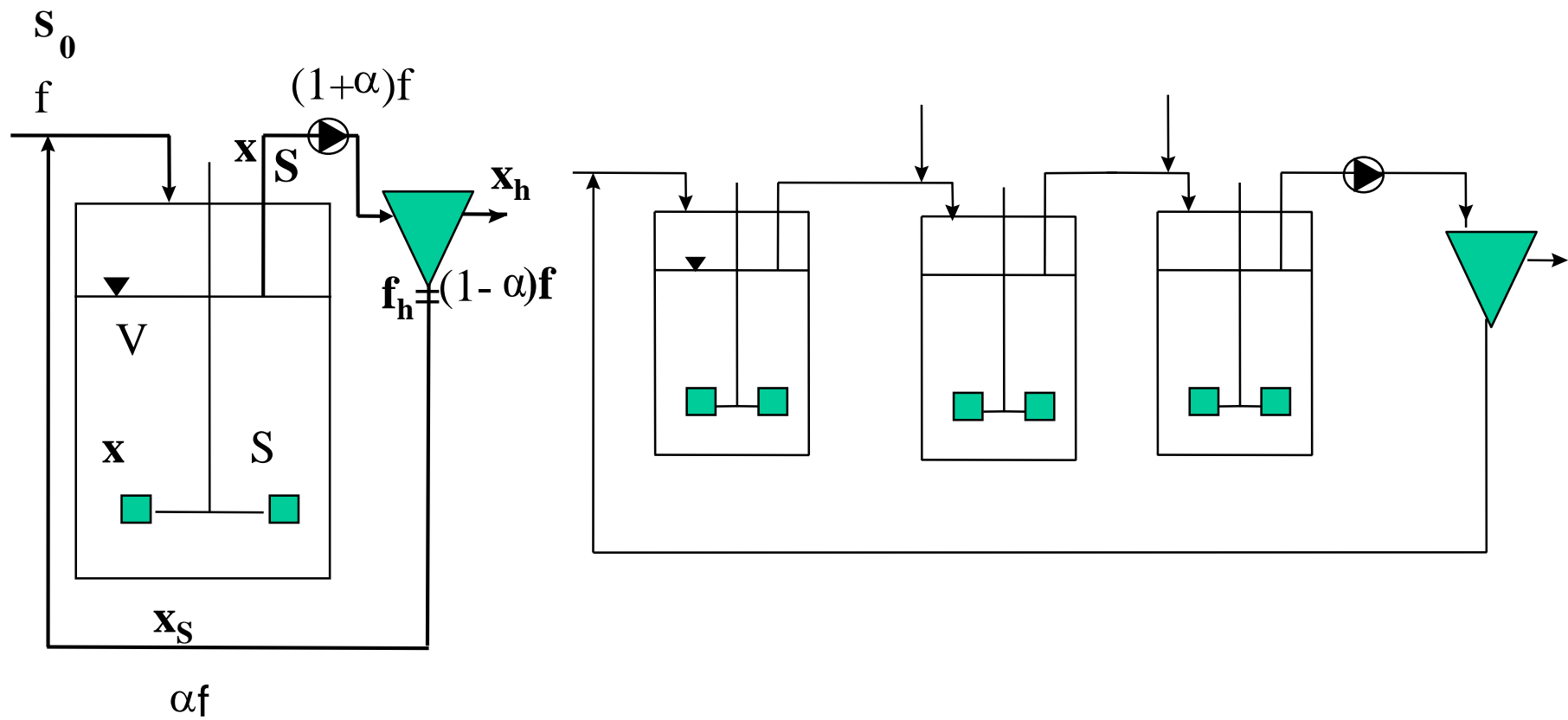
Tervezés:

többáramú többlépcsős

Speciális kemosztát: integrált rendszer membrán modullal (pl. dialízis tenyésztés)

